

Glazbeno stvaralaštvo za djecu rane i predškolske dobi Međimurskog i Vrbovečkog kraja

Jagić, Dorotea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:093538>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGAJATELJSKI STUDIJ

Dorotea Jagić

GLAZBENO STVARALAŠTVO ZA DJECU RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI MEĐIMURSKOG I VRBOVEČKOG
KRAJA

Završni rad

Zagreb, lipanj, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGAJATELJSKI STUDIJ

Dorotea Jagić

GLAZBENO STVARALAŠTVO ZA DJECU RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI MEĐIMURSKOG I VRBOVEČKOG
KRAJA

Završni rad

Mentor rada:

Josipa Kraljić,

umjetnička savjetnica

Zagreb, lipanj, 2023.

Zahvala

Prvenstveno se želim zahvaliti svojoj mentorici, umjetničkoj savjetnici Josipi Kraljić, koja mi je omogućila pisanje završnog rada na željenu temu, na pomoći i ukazanom povjerenju. Zatim, zahvaljujem se svim profesorima i predavačima na Učiteljskom fakultetu koji su mi pružili znanje i mogućnost suradnje.

Hvala svim prijateljima koji su bili tu tijekom mog studiranja i učinili ga ljepšim.

Za kraj, najveće hvala mojoj obitelji koja je bila uz mene u svim trenucima studiranja, pružila mi podršku i motivaciju za dalje. Hvala im za svaku riječ ohrabrenja i na podupiranju mojeg napretka u profesionalnom životu.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GLAZBENO STVARALAŠTVO I IGRA KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	2
3. PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	3
3.1. <i>PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA</i>	5
3.2. <i>PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA</i>	11
4. BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	16
4.1. <i>BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA</i>	18
4.2. <i>BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA</i>	19
5. USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	21
5.1. <i>USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA</i>	22
5.2. <i>USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA I OKOLICE ZAGREBA</i>	24
6. IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	24
6.1. <i>IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA</i>	26
6.2. <i>IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA</i>	31
7. ZAKLJUČAK	35
8. LITERATURA	36

Sažetak

Ovaj rad se temelji na glazbenom stvaralaštvu Vrbovečkog i Međimurskog kraja namijenjenom djeci rane i predškolske dobi. Obrađuju se pjesme, brojalice, uspavanke i igre s pjevanjem u radu s djecom. Navodim, po mome mišljenju najvrijednije i zaboravljene primjere iz Vrbovečkog i Međimurskog kraja te obrađujem i glazbeno stvaralaštvo u povijesnom smislu. Također, navodim primjere glazbenog stvaralaštva iz svojeg djetinjstva, pjesme i brojalice kojih se sjećam i koje su mi drugi pjevali. Ističem važnost glazbe i igre u dječjem razvoju, kako ih povezati i što znače za djecu, te na koji način pjesmom djeca razvijaju nove vještine, surađuju i rade u skupini, socijaliziraju se, kako pjesma i brojalica pomažu pri pravilnom izgovoru riječi i artikulaciji, oslobađaju i smiruju povučenu djecu ili djecu s poteškoćama u razvoju. Obrađuje se i tema uspavanki, važnost pjevanja od najranije dobi, kako uspavanke utječu na dijete i majku, odnosno osobu koja djetetu pjeva, podjelu igara s pjevanjem prema formi i podrijetlu, također podjelu brojalica prema brojalicama sa smislom i bez smisla.

Ključne riječi: pjesma, brojalica, uspavanka, igra s pjevanjem, dijete, glazbeno stvaralaštvo.

Summary

This paper is based on musical creativity Vrbovec and Međimurje region intended for children preschool age. There are processed nursery rhymes, counters, lullabies and singing games, in my opinion, the most valuable and forgotten examples of Vrbovec and Međimurje region. Also, I process musical creativity in historical way, I state examples of musical creativity from my childhood, nursery rhymes and counters which I remember that other people sang to me. I point out importance of music and play in child development, how to connect them and what they represent, in which way children learn new skills, how they learn to cooperate in group, how they socialized, how can songs and music help with correct pronunciation, how they calm down withdrawn children or children with disorders. As well I am writing about lullabies, importance of singing from children early age, how lullabies effect on child and mother, or some other person singing to child, I divided singing games according to the form and origin, also I divided counters according to ones with meaning and without meaning.

Key words: nursers rhymes, counter, lullaby, singing game, child, musical creativity.

1. UVOD

Djeca rane i predškolske dobi razvijaju potrebu za igrom koja služi za učenje vještina, upoznavanje svijeta oko sebe te razvoj spoznajnog, socioemocionalnog, tjelesnog i jezičnog područja. Glazba kao jedan oblik dječje igre doprinosi razvoju svih navedenih područja. Pjevanjem se razvija jezično područje, dijete uči pravilno izgovarati riječi i bogati svoj rječnik. Izvođenjem igara s pjevanjem s više djece razvija se socioemocionalno područje, djeca uče o zajedništvu, međusobnoj potpori i pomoći. Također, igrama s pjevanjem razvija se tjelesno područje zato što igre zahtijevaju izvođenje nekog pokreta, na primjer kretanja u kolu, igru lovice ili osmišljavanja nekog vlastitog pokreta. U prošlosti je bilo vrlo često da se djeca nađu na livadi i zajedno plešu i pjevaju. Danas je takav prizor teško pronaći. Glazba u radu s djecom predškolske dobi ima mnogo pozitivnog utjecaja na dječji rast i razvoj, a osim što je dobra za dječji razvoj, djeca vole glazbu, prirodnu se kreću kada ju čuju i uživaju u tome. Prvo s čime se djeca susreću već pri starosti od samo mjesec dana su uspavanke. Uspavankama se stvara osjećaj ljubavi i privrženosti između majke i djeteta. Kasnije se djeca susreću s brojalicama, pjesmama i kao najkompleksnijim oblikom igrama s pjevanjem. Danas se sve rjeđe provode glazbene aktivnosti u radu s djecom rane i predškolske dobi, zapostavlja se to područje i djeci se uskraćuje doživljaj koji im glazba pruža.

2. GLAZBENO STVARALAŠTVO I IGRA KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Igra za djecu rane i predškolske dobi predstavlja potrebu za istraživanjem, doživljajem i spoznajom svijeta oko sebe. Važna je za razvoj kreativnosti, stvaralaštva, osobnosti djeteta i odnosa prema drugima. Samo igrom kod djeteta se osigurava cjelovitost socijalnog, emocionalnog, spoznajnog i tjelesnog razvoja. Za dijete, igra je svakodnevna aktivnost s mnogo osobina koja može biti potaknuta odlaskom u kazalište, pjevanjem pjesmice ili igre s pjevanjem te je odraz djetetovih mogućnosti. Igru možemo započeti brojalicom i tako izabrati dijete koje će prvo brojati u igri skrivača ili loviti u igri lovice pri tome zadovoljavati osobnu, tjelesnu, emocionalnu, socijalnu dobrobit. Provođenje bilo kojeg oblika glazbenog stvaralaštva s djecom rane i predškolske dobi pomaže u razvoju pripadnosti odgojnoj skupini, poticanja zajedništva, suradnje s drugima, lakšem rješavanju konfliktnih situacija u mlađoj dobi, ali i u budućnosti (Peteh, 2020.). Upoznavanje djece s pjesmom za njih je igra koja ima puno dublji smisao od pamćenja teksta. Ona prvenstveno služi kao pomoć pri usvajanju govora i govorne kulture, pravilnom artikuliranju glasova, bogaćenju rječnika, pravilnom izgovoru riječi i rečenica. Također služi i kao način usvajanja elementarnog znanja, vještina i navika, kao poticaj na igru. Slušanjem glazbe djeca razvijaju osjećaj za ritam i akustičku pažnju. U prošlosti djeca su se puno više igrala pjevajući i plešući kada god bi našla vremena. Danas je važno s djecom provoditi glazbene aktivnosti ne samo zbog razvijanja različitih sposobnosti već i zbog toga da se pjesme, igre s pjevanjem i brojalice ne zaborave (Crnković, 1998.). Igra kao vodeća aktivnost koja zaokuplja djecu usko je povezana sa stvaranjem i izražavanjem. Izražavanje može biti glazbeno, likovno, govorno, scensko, filmsko i kinestetičko, a stvaranje podrazumijeva uporabu simboličkog jezika na ekspresivni način. U glazbene sposobnosti, odnosno biološke mogućnosti djeteta koje je naslijedio od svojih roditelja, ubrajamo osjetljivost za visinu tona, pamćenje melodije, percepciju ritma i razumijevanje tonaliteta. Glazbena osjetljivost razvija se prirodno, a svoj maksimum doseže između pete i šeste godine djetetova života. Omiljene dječje igre su brojalice, igre s pjevanjem, pokretne igre i igre glazbene dramatizacije te se kod njih pojavljuje interakcija među djecom, razvija se osjećaj zajedništva i potiče se razvoj pozitivne slike o samome sebi. (Mendeš, Marić, Goran, 2020.)

3. PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Vrlo je važno razlikovati *pjesme za djecu* i *dječje pjesme*. *Pjesme za djecu* napisali su odrasli, a *dječje pjesme* stvorila su djeca nekada davno i svrstavamo ih u dječje narodne pjesme. Pjesme koje su odrasli osmislili za djecu, a djeca su ih preoblikovala i prilagodila sebi također svrstavamo u dječje stvaralaštvo. Za dječje pjesme koje su nastale zajedno s odraslima i prenošene su usmenim putem koristi se izraz na engleskom jeziku *nursery rhymes*. U Hrvatskoj je predloženo mnogo naziva kako bi se zamijenio ovaj engleski izraz, ali niti jedan nije zadržan u narodu zato što su ti nazivi obuhvaćali samo pjevane pjesme dok pjesme mogu biti i recitirane. Neki primjeri hrvatskih naziva za *nursery rhymes* su: „dječje popijevke“, „dječje pjesmice“, „dječje narodne popijevke“, „narodne dječje pjesme“. Ovi nazivi pojavljivali su se u različitim zbirkama autora Franje Kuhača i Vinka Žganca od 19. stoljeća. Još jedan autor, Milan Crnković, koristi naziv *malešnice* (Gospodnetić, 2015.). Pjesma se vrlo rano počinje koristiti s djecom i u vrtiću i kod kuće. Dob djeteta određuje duljinu pjesme, temu, namjeru i način na koji će se izvoditi. Kod odabira pjesme treba obratiti pažnju da tema bude bliska i zanimljiva djeci kako bi ih privukla i zaintrigirala. Sam izbor pjesama ovisit će o odgajateljevom estetskom ukusu, njegovom poznavanju dječjih pjesama i ranije stečenom znanju o istom te o poznavanju dječjih sposobnosti. Usvajanje pjesme ima mnogo pozitivnih učinaka, a neki od njih su poboljšanje artikulacije pojedinih riječi, bogaćenje rječnika te usvajanje govorne kulture. Pjesma također ima odgojne i obrazovne učinke na dijete, na primjer usvajanje navika, vještina i znanja, ali i suradnje s drugom djecom, čekanja na red i dijeljenja s drugima. Još jedan učinak pjesme je buđenje estetskog doživljaja kod djece te se tako razvija estetski ukus. Njezina primjena moguća je bilo gdje, na livadi, tijekom ručka, tijekom usvajanja nekih vještina ili navika (Crnković, 1998.). Dječje tradicijsko stvaralaštvo obuhvaća pjesme osmišljene od strane djece, pjesme osmišljene od strane odraslih, ali preoblikovane i sačuvane od strane djece. Sve što su djeca prihvatila, usvojila, preoblikovala i očuvala smatra se dijelom dječjeg glazbenog stvaralaštva bez obzira na izvor. Pjesmom je dijete moglo nesputano razvijati svoje sposobnosti i sklonosti, a ispunjenost igrom najviše je bila izražena između treće godine djetetova života i polaska u školu. Na teme u pjesmama i načine izvođenja uvelike su utjecali prostorni uvjeti i način života u tome kraju te godišnja doba. Prostranost livada, blizina potoka, rijeka, planina, uvjeti u dvorištima kuća te snijeg, kiša i led. Dječje pjesme najčešće su oslikavale načine na koje djeca shvaćaju zbilju i svijet oko sebe, maštom i kreativnošću. Napjevi koje danas imamo zabilježene pokazuju da su djeca pjevala o ljudima, životinjama, cvijeću, nekim događajima iz njihove okoline, poput vjenčanja. Glavno obilježje dječjih tradicijskih pjesama je vedra

atmosfera i jednostavnost ritma i melodije (Knežević, 1993.). Svaki oblik glazbe koji potječe od puka, usvojena je i prenošena od strane puka, a stvorio ju je puk bez glazbene naobrazbe i usvojenih glazbenih pravila naziva se pučka glazba. U to ubrajamo i dječje glazbeno stvaralaštvo (Kuhač, 1909.). Dijete staro godinu dana uglavnom samo sluša pjevanje i rijetko pjevuši, s dvije godine dijete pokušava pjevati potaknuto pjevanjem odraslih, a u trećoj godini se počinje priključivati u pjevanju uz odgajatelja. Tada je važno da biramo pjesme malog opsega tonova, jednostavne melodije, zanimljive tematike, povezane s događajima u dječjem okruženju te s ponavljanim. Djeca pjesmu usvajaju nesvjesno, pa treba paziti na izgovaranje teksta kako bi ga djeca dobro čula i razumjela. (Marić, Goran, 2013.) Tijekom cijelog odrastanja bila sam okružena ovakvim oblicima glazbenog stvaralaštva. Odrasla sam na selu gdje me čuvala baka dok su roditelji trebali raditi. Odrastala sam s dvije bake iz dva različita dijela Hrvatske, jedna iz Hrvatskog Zagorja, a druga iz vrbovečkog kraja i svaka je znala neke druge pjesme, brojalice i igre prstićima. Također, od pete godine počela sam se baviti folklorom, a prije mene je sestra išla na folklor te je i ona imala utjecaj na mene kad bi me učila pjesme i plesove. Pjesme koje su mi najviše ostale u sjećanju su *Dini, dini, Naša snaša* i *Tiri, tiri, tinje*. Osim pjesama sjećam se i nekih igri prstićima koje mi je izgovarala prabaka. Sve primjere pronašla sam i prisjetila ih se iz knjige *Eci, meci, nekaj reci* autorice Ljiljane Stanko.

Igre prstima

Stari palac kruha prosi,

Kažiprstom kući nosi.

Srednjak šuti pa se ljuti

Što prstenjak sve pojede,

A mezimac gladan gleda

Pa se tuži što mu ne da.

Ovaj ide u lov,

Ovaj ide za njim,

Ovaj kruha peče,

Ovaj drva nosi,

Ovaj ide muzi, muzi.

3.1. PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ
MEDIMURJA

Slika 1.

Cin, can cvrgudan

DEČJE PIJESME

CIN, CAN CVRGUDAN
(Dekanovec, Medimurje) Zapisac: V. Žganec

Allegretto

Cin, can cvr-gu-dan, ma-ček i-de v ko-vač-ni-cu;
cin can cvr-gu-dan. Kaj bu ma-ček v ko-vač-ni-ci;
i-gli-ce bu de-lal.

Cin, can cvrgudan, maček ide v kovačnicu;
cin can cvrgudan.
Kaj bu maček v kovačnici: iglice bu delal.

Cin, can cvrgudan, maček ide v kovačnicu.
Kaj bu maček v kovačnici, kaj bu maček v kovačnici.
Igllice bu delal.

Cin can cvrgudan. Kaj bu maček z iglicami?
Vrečice si šival bude, vrečice si šival bude.
Vrečice bu šival.

Cin can cvrgudan. Kaj bu maček z vrečicami?
Žireka si bu pobiral, žireka si bu pobiral.
Žireka pobiral.

Cin can cvrgudan. Kaj bu maček z žirekom?
Svinjice si bude hranil, svinjice si bude hranil.
Svinjice bu hranil.

Cin can cvrgudan. Kaj bu maček z mesekom?
Kuhali si i pekel bude, kuhali si i pekel bude.
Kuhali si ga bude.

(Žganec, 1924; 27)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 2.

Jedno dete malo

JEDNO DETE MALO
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1987.

Snimio: G. Knežević
Transkribirao: D. Varga

Comodo

Je-dno de-te ma-lo, Je-dno de-te ma-lo
bez maj-ke o-sta-la, bez maj-ke o-sta-la.

Jedno dete malo, jedno dete malo,
bez majke ostalo, bez majke ostalo.

Jedno dete malo,
bez majke ostalo.
Svud po svijetu skita,
tud za majku pita.
Oj, vi tata mili,
gdje ste majku skrili?
Majka tvrdo spava,
oči ne otvara.
Kad to dete čulo,
na grob je vinulo.
Grobak se otvara,
majka progovara.
Idi, dete, doma,
majka ti je nova.
Ovo nije majka nova,
već je ta mačuha.
Kad mi kosu češlja
za nju me nateza.

(Knežević, 1988; 28)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 3.

Krpice, krpice

KRPICE, KRPICE
(Gornji Mihaljevec, Međimurje)

Pjevački zbor iz Gornjeg Mihaljevca
Gornji Mihaljevec, 1956.

Zapisnik V. 2. pjes.

The image shows a musical score for the song 'Krpice, krpice'. It consists of four staves of music in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a time signature of 2/4. The melody is written in a simple, folk-like style. Below the first staff, the lyrics 'Krpice, krpice, to je do-bro je-sti,' are written. The second staff continues the melody with the lyrics 'se-je z masom, se-je z masom, to pa sta-bi-je bel-je-'. The third staff continues with 'Črni paj-cek, be-li paj-cek, to su le-pe svi-rti-'. The fourth staff concludes the phrase with 'čr-ni paj-cek, be-li paj-cek, to su le-pe svi-rti-'. The score is printed on aged paper with some minor discoloration.

Krpice, krpice,
to je dober jesti,
zobje z masom, zobje z masom,
to pa sta boba.

Črni pajček, beli pajček,
to su lepe svinge,
črni pajček, beli pajček,
to su lepe svinge.

Krpice, krpice, to je dober jesti,
zobje z masom, zobje z masom, to pa sta boba.
Črni pajček, beli pajček to su lepe svinge.

(Županec, 1996, 37)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 4.

Prvo leto služim

PRVO LETO SLUŽIM
(Čirkovljan, Međimurje)

Cecilija Pavčec, r. Kutnjak, r. 1885, Čirkovljan
Prelog, 01.08.1946, živi u Prelogu od 1894.

Zapisao: V. Žganeč

Pr-vo le-to slu-žim, ko-koš si za-slu-žim.
Ko-koš i-ma be-lo per-je, pi-ce-ke mi vo-di!

Prvo leto služim,
kokoš si zaslužim.
Kokoš ima belo perje,*
piceke mi vodi!

Prvo leto služim kokoš si zaslužim. Kokoš ima belo perje, piceke mi vodi!	Treće leto služim, gusku si zaslužim. Guska ide: gige, gege, raca ide: fige, fege, kokoš ima belo perje, piceke mi vodi!
Drugo leto služim, racu si zaslužim. Raca ide: fige, fege, kokoš ima belo perje, piceke mi vodi!	Štrto leto služim, puru si zaslužim. Pura ide: burgu-burgu, guska ide: gige, gege...

Peto leto služim,
prase si zaslužim.
Prase veli: kolji mene,
pura ide: burgu-burgu...

Šesto leto služim
tele si zaslužim.
Ovo tele z ritjom melje,
prase veli: kolji mene...

Sedmo leto služim,
kravu si zaslužim.
Krava veli: doji mene,
ovo tele z ritjom melje...

Osmo leto služim,
konja si zaslužim.
Konjič veli: jaši mene,
krava veli: doji mene...

Deveto leto služim,
zemlju si zaslužim.
Zemlja veli: orji mene...

Deseto leto služim,
ženu si zaslužim.
Žena veli: ljubi mene,
zemlja veli: orji mene,
konjič veli: jaši mene,
krava veli: doji mene,
ovo tele z ritjom melje,
prase veli: kolji mene,
pura ide burgu-burgu,
guska ide: gige, gege,
raca ide: fige, fege,
kokoš ima belo perje,
piceke mi vodi!

* Treći melodijski (glazbeni) redak ponavlja se toliko puta, koliko je potrebno da se otpjevaju svi stihovi, koji se prije ovog stiha postepeno dodavaju iz svih homolognih strofa ove pjesme.

(Žganeč, 1990: 30)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 5.

Vrapček se je ženil

VRAPČEK SE JE ŽENIL
(Dekanovec, Međimurje)

Florijan Andrašec, r. 1888; Dekanovec Zapisao: F. Andrašec

Gracioso $\text{♩} = 96$

p Vrapček se je že - nil, lie-po se že - nil.
mf Lie-pi ma-li kljunek ma, lie-pa mlada ga gle-da.
Ho-ja, ho-ja, hopsa-sa!

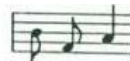
Vrapček se je ženil, liepo se ženil.
Liepi mali kljunek ma,
liepa mlada ga gleda.
Hoja, hoja, hopsasa!

Vrana podsachalja liepo podsneši.
Liepi žouti kraglec ma,
liepo svatom zaspieva:
Hoja, hoja, hopsasa!

Sova vodarica liepo vodari.
Liepu širku glavu ma,
liepo joj se skafec vda.
Hoja, hoja, hopsasa!

Palček kelneranček liepo kelneri.
Liepi mali kljunek ma,
liepo v lagvek zavrti.
Hoja, hoja, hopsasa!

VRAPČEK SE JE ŽENIL, str. 72, 6. takt

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 6.

Lepi moj vrtić ograjen

LEPI MOJ VRTIĆ OGRAJEN
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1987.

Snímio: G. Knežević
Transkribirao: D. Varga

Le - pi moj vr - tić, o - gra - jen.

le - pi moj vr - tić, o - gra - jen, o - gra - jen.

Lepi moj vrtić, ograjen,
lepi moj vrtić ograjen, ograjen.

Lepi moj vrtić, ograjen,
sav si mi s cvetjem zasajen.
U njem je mala stazica,
stazicom šeće djevojka.
Za njom se ruže gibaju.
Kaj se vi, ruže, gibate?
Nemam vas kome trgati,
bratéc i seka premladi,
otac i majka prestari.

Kazivačica se ne sjeća daljnjeg teksta.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

3.2. PJESME ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA

Slika 7.

Išel sem na bisag

IŠEL SEM NA BISAG

I - šel sem na Bi - sag, hi - til me je li - sak; i - šel sem v Če - rje,
Vle - zel sem h per - je; i - šel sem h Pav - lo - vec, vle - zel sem v lo - nec,
I - šel sem na Gra - dec, vgrizel me je vra - bec.

Išel sem na Bisag, hitil me je lisak;
Išel sem v Cerje, vlezel sem h perje;
Išel sem h Pavlovec, vlezel sem v lonec;
Išel sem na Gradec, vgrizel me je vrabec.
(Plohl Herdvigov, 1868.)

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 8.

Tiri, tiri, tinje

TIRI, TIRI, TINJE

Ti - ri, ti - ri, ti - nje, ja sem pasel svi - nje, ti - ri, ti - ri, to - re, po ve - li - ke go - re.

Tiri, tiri, tinje, ja sem pasel svinje,
Tiri, tiri, tore, po velike gore.
Tiri, tiri, tuka, pak je došla vuka,
Tiri, tiri, tase, odnesla je prase.
Tiri, tiri, tiči, ja za njom viči,
Tiri, tiri, trči, ja za njom drči
Tiri, tiri, tore, po kamene gore.
(Plohl Herdvigov, 1868.)

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 9.

Zajec ima cimbu

ZAJEC IMA CIMBULE

Zajec ima iglicu. Cimbu.
Kaj buš z iglum delal? Cimbu.
Bum si žakei krpal. Cimbu.
Kaj buš žaklom delal? Cimbu.
Bum si žitek nosil. Cimbu.
Kaj buš žitkom delal? Cimbu.
Bum si prasca ranil. Cimbu.
Kaj buš s prascom delal? Cimbu.
Budem si ga zaklal. Cimbu.
Kaj buš salom delal? Cimbu.
Budem kola mazal. Cimbu.
Kaj buš s koli delal? Cimbu.
Budem popa vozil. Cimbu.
Kam ga budeš vozil? Cimbu.
Bum ga vozil Zagreb. Cimbu.

(Plohi Herdvigov, 1868.)

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 10.

Tri su tice morje preletele

TRI SU TICE MORJE PRELETELE

Tri su tice morje preletele:
Prva nosi zdravje i veselje,
Druga nosi grozdek od lozice,
Tretja nosi latcu od šenice,
Dragi Bože, da bi ova tica,
Koja nosi zdravje i veselje,
Ostala pri nas:
Naše selo zdravo i veselo!
Dragi Bože, da bi ova tica,
Koja nosi grozdek od lozice,
Ostala pri nas:
Da bi gora dobro obrodila,
Saka loza vinca pol vederca,
Dragi Bože, da bi ova tica,
Koja nosi latcu od šenice,
Ostala pri nas:
Da bi pole dobro obrodilo,
Saka latca dala pol vaganca,
Naše selo zdravo i veselo!

(Plohl Herdvigov, 1868.)

Napomena. Preuzeto iz knjige L.J. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 11.

Spaval sem, spaval

SPAVAL SEM, SPAVAL

Spaval sem, spaval do poldan,
Jošče sem pital bu li skorum dan?
Pasel sem, pasel krave tri,
Negda četiri, negda tri,
Žotku, rumenku, plavku, črlenku.

(Plohl Herdvigov, 1868.
Kuhač, 1881. br. 1337.)

Suli ga, suli bestian,
Ti szi szpaval do pol dan.
Ti szi pital jel je dan?
Ti szi paszel krave tri.
Liszku, rumenku, liszku rumenku,
Hei, hei, hei.
Hei, hei, hei, hei, hei,
Liszka, rumenka!

(u svojoj pjesmarici zapisao Antun Tomašić,
rođ. 1769. u Dijanešu, župnik u Lovrečini)

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 12.

Rasla mi je trava detelina

RASLA MI JE TRAVA DETELINA

Rasla mi je trava detelina
Nju mi žela gizdava djevojka,
Kaj našela, se pod kojne dela:
Pite, ječte, moga brata kojni,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri pola, pola su široka,
Da je nemre z očmi pregledati,
Ne da bi je konji prejahali.

Rasla mi je trava detelina
Nju mi žela gizdava djevojka,
Kaj našela, se pod kojne dela:
Pite, ječte, moga brata kojni,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri gore, gore su visoke,
Da je nemre ftica preleteti,
Ne da bi je konji prejahali.

Rasla mi je trava detelina
Nju mi žela gizdava djevojka,
Kaj našela, se pod kojne dela:
Pite, ječte, moga brata kojni,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri moste, mosti su široki,
Ka' je nemre koło preigrati,
Ne da bi je konji prejahali.

Rasla mi je trava detelina
Nju mi žela gizdava djevojka,
Kaj našela, se pod kojne dela:
Pite, ječte, moga brata kojni,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri vode, vode su gliboke,
Ka' je nemre riba preplivati,
Ne da bi je konji prejahali.

(Plohl Herdvigov, 1868.; Kuhač, 1880.)

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

4. BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Brojalice su služile kao način izbora tko će žmiriti, loviti ili nešto raditi u nekoj igri. (Stanko, 2021. str. 3.) I danas brojalice imaju istu svrhu, a na neki način one upravljaju igrom, poticaj su za igru i dopuna igri. Brojalica je jedan oblik dječjeg stvaralaštva za koju još možemo reći da je ritmična igra i vrsta umjetničko-književnog teksta. Ona je dio glazbe jer što sadrži ritam, glazbeni oblik, ali ne sadrži harmoniju i melodiju. Može sadržavati onomatopeju, igru riječima, a djeci omogućuje izmišljanje novih, šaljivih riječi ili učenje nekih njima nepoznatih riječi. Vrlo je pristupačna djeci rane i predškolske dobi zbog svoje jednostavnosti, ritmičnosti i kratkoće. Također, vrijednost brojalice ogleda se u razvijanju govora kod djece, spoznajnih sposobnosti, govorne kreativnosti, pokreta i ritma. One pridonose razvoju govora i verbalnoj komunikaciji na način da bogate djetetov rječnik, potiču ga na govornu aktivnost, pridonose pravilnom izgovoru nekih glasova te motiviraju dijete na slobodan govor i tečnost govora. Zatim, smanjuju govorne smetnje kod neke djece, pomažu pri izgradnji pravilne intonacije i naglasaka. Usvajanjem brojalica kod djece se razvijaju i spoznajne sposobnosti. Unaprjeđuje se razvoj pamćenja, usvajaju se nove činjenice, razvija se slušna percepcija, pozitivne emocije te se potiče dijete na razvoj pozitivnog mišljenja o samome sebi. Brojalica je za djecu poticaj govorne kreativnosti izmišljanjem novog, šaljivog teksta. Poticaj za izmišljanje novog teksta može biti slikovnica, priča, lutka, pjesmica ili neko poticajno i inspirativno okruženje. Osim govorne kreativnosti brojalice razvijaju metar i ritam tako što s djecom izgovaramo brojalicu i plješćemo rukama, stupamo nogama, pucketamo prstima u metru ili ritmu ili sviranjem na udaraljka ili skandiranjem, tiho, glasno, polako, brzo. Brojalice mogu služiti za razvoj metra i ritma, mogu biti dio neke igre, odnosno određivati uloge u igri, mogu služiti otkrivanjem neke zagonetne slike ili grafičkog izraza (Peteh, 2003.). Kada govorimo o brojalici kao o vrsti glazbe važno je reći da se one ne izgovaraju na jednom tonu, već se prirodnim dizanjem i spuštanjem glasa dovodi do promjene intonacije. Posljednji slog u brojalici najčešće se jače naglasi, a nekada se počinje i ubrzavati prema kraju čime se stvara određena doza napetosti kod djece. Najvrijednije su one brojalice koje su djeca sama osmislila i prenose se s koljena na koljeno. Tako djeca mijenjaju brojalice s vremenom ili dodaju nastavak. Brojalice s obzirom na vrstu dijelimo na brojalice bez smisla i sa smislom. Primjer brojalice sa smislom je *Pliva patka preko Save*, a primjer brojalice bez smisla bila bi *En, ten, tini*. Izvorno brojalica je u mješovitoj mjeri, no ako su ih skladali odrasli određena je mjera. Također postoje brojalice s melodijom koje su uglazbili odrasli, njih smatramo pjesmama pa ih tako i provodimo u radu s djecom. Djeci je prirodno da se razbrojavaju u metru te kada ćemo s djecom usvajati brojalicu, izvodit ćemo je

pretežno u metru, a rjeđe u ritmu. Važno je obratiti pažnju da kada izbrojavamo djecu, ne dotičemo ih po glavi, već po prsima. Radimo onako kako bi to radila djeca (Gospodnetić, 2015.). U prošlosti brojalice su imale svrhu izbora tko će prvi loviti, žmiriti ili raditi nešto u igri, a bile su najpravedniji način za izbor jednog djeteta. Možemo reći da su one služile kao uvod u igru (Stanko, 2021.). Brojalice imaju autentični metar i ritam koji je samo djeci poznat, isto kao i iracionalne riječi koje su plod dječje mašte. U tim dvjema karakteristikama nalazi se najveća vrijednost brojalice kao dječjeg glazbenog stvaralaštva. Upravo je brojalice djeci bila najlakša za osmisliti, preoblikovati i realizirati. Najčešće se zapisuju u dvočetvrtinskoj mjeri i kao takve ih često pronalazimo u literaturi (Knežević, 1993.). Brojalice kao i ostalo pučko stvaralaštvo prenose se usmenim putem te su poznate od davnina. One su vesela govorna dječja igra, ali su i kratka umjetnička tvorevina stvorena kao plod dječje mašte. Kao takve brojalice su nam dobro poznate iz djetinjstva i važan su dio tradicijske baštine. U svakom podneblju ista brojalice može se izgovarati na drugačiji način, pa je tako moguće u literaturi pronaći više sličnih brojalice iz različitih područja Hrvatske. To se događa zbog zaboravljanja, preoblikovanja ili nadopunjavanja brojalice tijekom njihovog usmenog prenošenja (Peteh, 2020.). Za brojalicu možemo reći da je najprirodniji oblik dječjeg glazbenog izražavanja u kojem djeca spontano razvijaju osjećaj za ritam, intonaciju i glazbeno pamćenje. Također primjenjuje se u logoterapijske svrhe zato što djeca sa govorno-jezičnim teškoćama lakše izgovaraju riječi kada su ponesena ritmom brojalice, osjećaju spontanost u govoru, a posebno je korisna kod djece koja mucaju. (Mendeš, Marić, Goran, 2020.) Od brojalice sjećam se onih koje me naučila sestra zajedno s rođacima kada su nam bile potrebne na početku igre kako bismo znali tko će prvi loviti ili žmiriti. Neke od njih su:

En, den, dore,

Duboko je more,

A u moru kit,

Rodio se Split.

En, ten, tini,

Savaraka, tini.

Savaraka, tika, taka,

Bija, baja, buf.

Trif, traf, truf.

Eci, peci, pec,

Ti si mali zec.

A ja mala vjeverica,

Eci, peci, pec.

4.1. BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA

Slika 13.

Egere, begere

EGERE, BEGERE
(Jurčevac, Međimurje)

Kata Lajtman, r. 1884, Jurčevac

Zapisao: V. Žganec

E - ge - re, be - ge - re, ed - vo - la - rom.

e - ri ke - ri mu - zi - ke - ri,
ec, pec, zec.

Enci, benci, na kamenci,
troja vrata zapečata,
eri keru muzikeri,
ec, pec, zec.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Dini, dini dana,

Pura potkovana,

Zajec ima belu rit,

Kušni njega Maro vrit.

(Preuzeto iz knjige G. Kneževića Šečem, šečem drotičko)

Hok čali Matek mali,

Zutra bomo raco klali

Tebi bomo taco dali.

(Preuzeto iz knjige H. Gospodnetić Metodika glazbene kulture u dječjim vrtićima)

*Okoš bokoš, pita kokoš
Kolko kume tebi treba jaja?
Okoš bokoš, skoči kokoš
Pita Baja, kolko tebi treba jaja?
(Preuzeto iz knjige M. Peteh Zlatno doba brojalice)*

*Pikec, lakec, križ-kraž,
Moj pajdaš,
Pikec
(Prema anketiranju u selu Mala Subotica- Osnovna škola Tomaša Goričanca)*

*Jedan, dva, do neba,
Tri, četiri, po sekiri,
Pet, šest, bit će ples,
Sedam, osam,
Do pol osam,
Devet, deset,
Ti si mali črni pesek.
(Preuzeto iz knjige B. Mendeš, LJ. Marić, LJ. Goran Dijete u svijetu igre)*

4.2. BROJALICE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA

Slika 14.

Eci, meci, nekaj reci

Eci, meci, nekaj reci,
Idi doma, peru peci
I onda ju nama daj
Pa da vidiš kaj je raj.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko Eci, meci, nekaj reci

Slika 15.

Encika, bencika

Encika, bencika,
Cukta mora,
Aba švaba,
Ike fike poprdike,
Žaljec, paljec,
Kukec, pezdec,
Van!

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 16.

Kukuvača kukuje

Kukuvača kukuje,
Peter žito kupuje,
Deca mu se plaču.
Sirom i s pogaču
Po polici skaču.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 17.

Čigu, čigu, vrabec

Čigu, čigu, vrabec,
Pogorel je Gradec,
Rastrgani Rakovec
I brbravec Vrbovec.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 18.

A, be, ce, de

A, be, ce, de,
Mačka prede,
Miša špota
Preko plota.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 19.

Jedan, dva, tri, četiri

Jedan, dva, tri, četiri,
Pet, šest, sedam, osam,
Devet, deset,
Izašao beli Mesec.
Na Mesecu stolica,
Na stolici kraljica.
Ja joj velim: „Dobar dan!“
Ona meni: „Idi van!“

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

5. USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Uspavanke su dio stvaralaštva namijenjene djeci, pisane od strane odraslih. Vrlo su jednostavne kako bi bile primjerene djeci te su ispunjene nježnošću i toplinom. One su prve pjesme s kojima se dijete susreće, a svrha im je uspavati dijete. Odrasli koji pjevaju djetetu prisjećaju se uspavanki koje su čuli od svoje majke ili bake ili jednostavno improviziraju. Mijenjaju tekst, izbacuju ili dodaju neke riječi, ubacuju stihove iz nekih drugih pjesama, ponavljaju pripjeve nani, nuna, nini, bubi, cuna. Motivi koji se najčešće pojavljuju u uspavankama su zvijezde, more, brodovi, bilje, mekani pamuk, razno bilje i laticice. Uspavanke obiluju ljubavlju, toplinom, pohvalom djetetu ili pokudom ako dijete još nije zaspalo. Danas uspavanke smatramo običnim pjesmama neovisno o njihovoj funkciji, a njihova vrijednost je u raskoši poetskih slika, bogatstvu iskaza i likovnog izraza. Neke uspavanke vrlo su kratke, u nekim se spominje ime djeteta, neke su šaljive, a neke imaju svrhu da zaštite dijete od uroka i

bolesti (Perić-Polonijo, 2000.). Važan dio usmene tradicije zasigurno su uspavanke koje obiluju toplinom, jednostavnošću, ritmičnošću te sadrže narodne glazbene i govorne značajke određenog kraja (Knežević, 1993.). Uspavanke su jedini dio glazbenog stvaralaštva kojeg se iz djetinjstva ne sjećam, znam da mi ih je baka pjevala po pričama, ali ni ona ih se više ne sjeća.

5.1. USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEDIMURJA

Slika 20.

Zibu, hajju

ZIBU, HAJU
(Dekanovec, Međimurje)

Florijan Andrašec, r. 1888, Dekanovec

Zapisao: V. Žganec

Moderato

Zi - bu, ha - ju, de - te ma - lo,
s kol - ca do - li pa - lo, pak se je za - kla - lo.
Daj - te ma - ma si - ra, kru - ha,
dok se ju - ha sku - ha.

Zibu, hajju,
dete malo,
s kolca doli palo,
pak se je zaklalo.
Dajte mama sira, kruha,
dok se juha skuha.

Cicu-micu,
Idem k stricu.
Vlovil bum lesicu.
Denem na stolicu.
Dajte, mama, malo mesa.
Marinoga resa.

Šilo-bilo
je bodilo.
Zaklalo kobilo,
Zla se zabodilo.
Dajte, mama, staro vino.
V torbi je na klino.

Kato zlato
nejdi k brato
Velko ti je blato.
Blatna bodeš Kato!
Dajte mama, meni mleko,
Tam je na poceko.

(Žganec, 1924; 29)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 21.

Zibu, haju, dete malo

The image shows a musical score for the song "Zibu, haju, dete malo". The title is written in a stylized blue font at the top. Below the title, the tempo is marked "Giusto andante". The score is written on two staves in 2/4 time. The lyrics are: "Zi - bu ha - ju, de - te ma - lo, s ko - 'ca pa - lo, se se raz - le - te - lo, gra - he - ka na - je - lo, A a." A small number "16" is in a blue box on the left side of the first staff.

Napomena. Preuzeto iz knjige T. Perić-Polonijo *Hrvatske narodne uspavanke*

Slika 22.

Pujo, hajo

The image shows a musical score for the song "PUJO, HAJO (Donja Dubrava, Međimurje)". The title and subtitle are centered at the top. Below the title, the composer is listed as "Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava" and the publisher as "Donja Dubrava, 1987.". On the right side, it says "Snimio: G. Knežević" and "Transkribirao: D. Varga". The score is written on four staves in 2/4 time. The lyrics are: "Pu - jo, ha - jo, de - te ma - lo, zi - bki spa - lo, ni - tom po - kri - to, š ča - vle - ki za - bi - to, gra - he - ka je je - lo, ja - ko je pr - de - lo." Below the lyrics, there is a short poem: "Pujo, hajo, dete malo, zibki spalo, sitom pokrito, š čavleki zabito, graheka je jelo, jako je prdefo."

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

5.2. USPAVANKE ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ VRBOVEČKOG KRAJA I OKOLICE ZAGREBA

Slika 23.

Uspavanka

»Uspavanka«
(iz Metličana u Zagrebačkoj županiji)

Largo assai ♩ = 44 zapisao Fjery Štibel!

mf Dre-mi-je mi se, maj-ko mo-ja; spa-la bi ja, spa-la bi ja.

Dremi-je mi se, majko moja,
Spala bi ja.

Nasloni se, seko moja,
Spala buš ti.

Komu ču se, majko moja,
Spala bi ja.

Svomu tate na kolenu,
Spala buš ti.

To ti zgodno, majko moja,
Spala buš ja.

Napomena. Preuzeto iz knjige F. Kuhača *Narodni pjev*

Slika 24.

Lutka

Lutka
(Zagreb)

zapisao F. Kuhača

La-liko, la-liko ma, da se po-spi-je! sto-žan-me-mo-gu i-gra-ti,
o-pa-ru-ti mo-ram-pa-ti da-će la-liko ma, bi-će po-spi-je!

71

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Šečem, šečem dortičko*

6. IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Igre s pjevanjem vrsta su pokretnih igara koje se sastoje od igre, odnosno pokreta i glazbe, odnosno pjevanja. Cilj igara s pjevanjem je stvaranje osjećaja ugone kod djece, zabave i neopterećenosti, a potiču kreativnost i stvaralaštvo. Glavno obilježje ove aktivnosti su pravila

koja se razlikuju od igre do igre. Obično je to izvođenje nekog zadanog pokreta ili dramtizacija, a ponekad igra sadrži i dio gdje djeca sama izmišljaju neki pokret, improviziraju, a drugi ga ponavljaju. Pokret koji se pojavljuje najčešće u igrama s pjevanjem je hodanje u kolu, pogotovo u igrama za najmlađu djecu (Gospodnetić, 2015.). Igre s pjevanjem najčešće su jednostavne melodije kako bi se djeca mogla fokusirati i na pjevanje i na pravila igre. Vrlo su dinamične i težina pokreta je prilagođena dobi djece. Što su djeca starija to igre s pjevanjem mogu biti kompleksnijih pokreta i melodije. U literaturi moguće je pronaći više varijanti jedne tradicijske igre s pjevanjem. To se događa zato što se u prošlosti igre s pjevanjem nisu zapisivale već su se prenosile s koljena na koljeno, a ponekad bi prenositelji dodali nešto svoje, jednostavno zaboravili dio ili prilagodili pjesmu i igru svome govornom izričaju i kraju. Zbog razlika u odgoju dječaka i djevojčica u ovoj igri češće su sudjelovale djevojčice, a igralo se u okolnostima kada je bilo više djece na jednom mjestu. Na primjer za blagdane. Igre s pjevanjem zahtijevale su od djece da se ponašaju sukladno pravilima igre, pa tako nije bilo mjesta za dječju individualnost. S druge strane u igrama imitacijskog tipa kod djece, posebice one mlađe razvija se stvaralaštvo i kreativnost koja može biti na individualnoj ili grupnoj razini. Na primjer u igri Špenjgljarska igra gdje jedan dječak imitira špenjgljara. Dječja igra s pjevanjem može biti igra biranja (npr. Igraj kolo, u dvadeset i dva), pogađanja (npr. U podrumu je tama), oponašanja (npr. Mi smo djeca vesela) ili izvođenja različitih pokreta (npr. Paun pase) (Knežević, 2012.). Još jedna podjela igara s pjevanjem može biti prema podrijetlu i prema formi. Prema podrijetlu to su narodne i umjetničke igre s pjevanjem. Narodne ili tradicijske igre s pjevanjem nastale su od strane naroda, a umjetničke su stvorili skladatelji kao dio svojeg umjetničkog opusa namijenjenog djeci. Prema formi igre s pjevanjem dijelimo na zabavljalice, igre s pjevanjem u kolu, igre s pjevanjem u krugu, igre s pjevanjem u otvorenom kolu, redu i koloni, igre s pjevanjem slobodnih oblika i igre s pjevanjem mješovitih oblika. Zabavljalice su namijenjene isključivo najmlađoj djeci, zahtjevu gotovo uvijek sudjelovanje odrasle osobe, izvode se pokretima ruku, nogu ili tijela, a stihovi koji prate pokret vrlo su kratki i jednostavni. Primjeri igara s pjevanjem koja se izvode u kolu su *U kolu je sestrica*, *Ringe ringe raja* ili *Igra kolo*. Igre s pjevanjem u formaciji kruga se izvode kada je igra takva da djeca trebaju izvoditi pokrete rukama ili tijelom. Na primjer kada trebaju opisivati sadržaj pjesme ili izvoditi ritam. Glavno obilježje igara s pjevanjem u otvorenom kolu, redu i koloni je kretanje u redu ili nizu, a primjer bi bio *Savila se bijela loza vinova*. Najsloženija skupina zasigurno su igre s pjevanjem slobodnih oblika u kojima se djeca slobodno kreću po prostoru, pjevaju i izvode pokrete koji su sami osmislili. Kao zadnje su igre s pjevanjem mješovitih oblika kojima je glavna karakteristika da se mogu izvoditi na više različitih načina, kao na primjer *Boc, boc, iglicama*.

(Mendeš, Marić, Goran, 2020.) Igara s pjevanjem uglavnom se sjećam s folkloru, a neke kojih se još uvijek sjećam, i teksta i melodije i načina izvođenja su *U podrumu je tama, Savila se bijela loza vinova, Igra kolo, Mi smo djeca vesela, Ko je moje guske krao, Laste prolaze i Ide majka s kolodvora.*

6.1. IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ MEĐIMURJA

Slika 25.

Špenjgljarska igra

ŠPENJGLJARSKA IGRA
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1987.

Snimio: G. Knežević
Transkribirao: D. Varga

♩ = 100

še - čem, še - čem dro - li - čko, še - čem, še - čem cin - gu - li.
rajn - gu - li dro - tič - ko, dro - tič - ko.

Šečem, šečem drotičko,
Šečem, šečem cinguli rajnguli drotičko, drotičko.
Mate kaj za krpati,
mate kaj za cinguli, rajnguli krpati, krpati?
Mamo dve tri rajnglice,
mamo dve tri cinguli, rajnguli rajnglice, rajnglice.
Kolko bi to koštalo,
kolko bi to cinguli, rajnguli koštalo, koštalo?
Dve tri pare, en dinar,
dve tri pare cinguli, rajnguli, en dinar, en dinar.

Al' ste gospon preskupi,
al' ste gospon cinguli, rajnguli preskupi, preskupi.
Šečem dalje drotičko,
šečem dalje cinguli, rajnguli drotičko, drotičko.

U prošlosti su sela često posjećivali ljudi zvani "špenjgljari", koji su popravljali posude i ostale predmete od kovine. Svoj dolazak najavljujivali su velikom bukom udarajući po posudu. Kako to nije bio svakodnevni događaj, njihov dolazak bio je vrlo zanimljiv djeci. Ona su ih pratila za vrijeme njihova ophoda i znatiželjno promatrala što su i kako radili.

Na osnovi tih dojmova, stvorili su "špenjgljarsku" igru. U igri je aktivno sudjelovao samo jedan dječak, koji se igrao zbog vlastitog zadovoljstva. Na sebe je povješao razne lončiće, omotao se žicom oko tijela, a na ramena je stavio dva metalna koluta ukriž na prsima. Tako opremljen, pjevajući i udarajući po lončićima, šetao je selom oponašajući pravog "špenjgljara". Ljudi su ga rado primali u kuću darivajući ga za njegov trud kolačima, a u novije vrijeme i novcem. Sramežljivi dječaci nisu prolazili selom, nego su "špenjgljarili" na dvorištu među ostalom djecom.

(Knežević, 1988; 29)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Ščem, ščem drotičko*

Slika 26.

Pilići

PILIĆI
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1992.

Stimio: G. Knežević
Transkribirao: D. Vrg

Pi - pi, pi - pi, pi - pi, pi. ma - ma, ma - ma, gde si ti?

Pipi, pipi, pipi, pi,
mama, mama, gde si ti?
Pipi, pipi, pipi, pi,
mama, mama, gde si ti?

Pipi, pipi, pipi, pi,
mama, mama, gde si ti?
Koko, koko, koko, da,
evo, djeco, tu sam ja.
Pipi, pipi, pipi, pi,
gladni smo ti, mama, mi.
Koko, koko, koko, da,
meni zrno vama dva.

Mala djeca, pjevajući ovu pjesmu, sjede i "kuckaju" skupljenim prstićima lijeve ili desne ruke po površini stola.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 27.

Mali bratec Ivo

MALI BRATEC IVO
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1992.

Snimio: G. Knežević
Transkribirao: D. Vrg

Ma - li bra - tee I - vo i ma - la Ma - ri ca,
bi - li su u vr - tu i bra - li ja - bu ka,
Tre - sli su, tre - sli su pu - nu ko - ša ru.

Mali bratec Ivo i mala Marica,
bili su u vrtu i brali jabuka.
Tresli su, tresli su punu košaru
Tresli su, tresli su punu košaru.

Djeca se uhvate u kolo i držeći se za prema dolje ispružene ruke, koračaju uljevo.
Na stih "Tresli su..." okrenu se prema sredini i plješću rukama do kraja pjesme.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 28.

Igraj kolo, u dvadeset i dva

IGRAJ KOLO, U DVADESET I DVA
(Donja Dubrava, Međimurje)

Elizabeta Toplek, r. Kuzmić, r. 1928, Donja Dubrava
Viktor Toplek, r. 1919, Donja Dubrava
Donja Dubrava, 1987.

Snimio: G. Knežević
Transkribirao: D. Varp

I-graj ko-lo, I-graj ko-lo, u dva-de-set i dva.
I-graj ko-lo, I-graj ko-lo, u dva-de-set i dva.

Igraj kolo, igray kolo, u dvadest i dva,
igray kolo, igray kolo, u dvadest i dva.

Igraj kolo, igray kolo, u dvadest i dva.
U tom kolu, u tom kolu lepa Mara (Ivo) igra.
Zemi Maro (Ivo), zemi Maro (Ivo), koga ti je volja.
Zebrao-la si, zebrao-la si Maricu divojku (Iveka junaka).
A ta(j) Mara (Ivo), a ta(j) Mara (Ivo) medna usta ima.
Da me oce, da me oce poljubiti s njima.
Glejte ljudi, glejte ljudi, kak se ti dva ljube.
Aha, ha, to to, to, to je njim i treba.

U igri sudjeluje neograničen broj djece. Prije su to bile isključivo djevojčice, a s novije vrijeme u igru ulaze i "hrabriji" dječaci. Djeca u kolu pjevaju držeći se za prema dolje ispružene ruke i koračaju ulijevo, a dijete u sredini kola suprotno.

Na stih: "Zemi Ivo, zemi Ivo koga ti je volja", dijete iz sredine zaustavi se ispred svog izabranika i njih dvoje dođu na sredinu kola. Uhvate se za prema dolje ispružene ruke i okreću šetajućim korakom oko svoje osi. Na zadnji stih, djeca u kolu se zaustave i počnu pljeskati, a dijete koje je biralo treba drugo poljubiti u obraz.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

Slika 29.

Ide cug

IDE CUG
(Goričan, Međimurje)
Kazivačice: Terezija Beti, rođ. Herceg, 1937.
Sofija Horvat, rođ. Herceg, 1940.
Marija Gašparić, rođ. Herceg, 1931.
Zapisala: Mirjana Valter, Goričan, 2011.
Notni zapis: Snježana Stojaković

I - de cug nam, i - de cug nam vu Ka - ni - žo,
Vu Ka - ni - žo, vu Ka - ni - žo na sta - ni - cu.
Na - pred se - di ma - ši - ni - sta, ki nam cu - ga, ki nam cu - ga le - po ra - vna.

Ide cug nam, ide cug nam
Vu Kanižo,
Vu Kanižo, vu Kanižo
Na stanicu.
Napred sedi mašinista,
Ki nam cuga, ki nam cuga
Lepo ravna.

Djeca stoje u koloni i drže obje ruke na ramenima djeteta ispred. Koračaju prema naprijed, a vlakovođa (mašinista) oponaša zvukove koje proizvodi vlak. Ukoliko ima više djece, hvataju se u više „vlakova“.

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Sad se vidi, sad se zna*

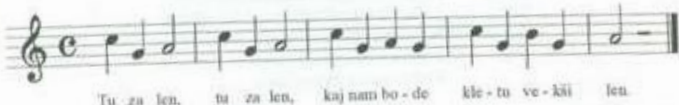
Slika 30.

Tu za len, tu za len

TU ZA LEN, TU ZA LEN
(Goričan, Međimurje)

Jelka Beti, Goričan

Zapisao: V. Žganec

Tu - za len, tu za len, kaj nam bo - de kle - tu ve - kši len.

Tu za len, tu za len,
kaj nam bude kletu vekši len.

Djeca pjevaju na proljeće, kad sa "žibekima" idu na pašu. Kod toga se nišu na vrbi.
(Žganec, 1924; 28)

Napomena. Preuzeto iz knjige G. Kneževića *Naše kolo veliko*

6.2 IGRE S PJEVANJEM ZA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI, PRIMJERI IZ
VRBOVEČKOG KRAJA

Slika 31.

Ljepi plavi napršnjak

LJEPI PLAVI NAPRŠNJAK

Lje - pi pla - vi na - pr - šnjak, lje - pi pla - vi na - pr - šnjak,
Ko - ga vo - liš, bi - raj sam,
Pleši sa mnom po - ma - lo, pa ti ne bu do - sad - no,
Ple - ši sa mnom po - ma - lo, pa ti ne bu do - sad - no.

Ljepi plavi napršnjak,
Koga voliš, biraj sam:
Pleši sa mnom pomalo,
Pa ti ne bu dosadno.

Šetano biraće kolo. Kolo se kreće u lijevu stranu. Jedno dijete šeće u sredini. Pri izgovaranju: „Koga voliš, biraj sam“ izabire neko dijete iz kola s kojim se malo zavrti držeći se dolje za ruke. Zatim to dijete ostaje u sredini kola i igra se ponavlja.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 32.

Berem, berem grožđe

BEREM, BEREM GROŽĐE

Berem, berem grož-đe, dok ču-var ne do-đe. A kad ču-var do-đe, pri-sjest će mi grož-đe.

Berem, berem grožđe
Dok čuvar ne dođe.
A kad čuvar dođe,
Prisjest će mi grožđe.

Brojalicom se odabere tko će biti čuvar. Čuvar sjedi, a ostala djeca ga okruže. Pjevajući imitiraju da beru i jedu grožđe. Na posljednju riječ se razbježe, a čuvar ih lovi. Dijete koje čuvar ulovi, postaje čuvar.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 33.

Pometač

POMETAČ

Moj pr - ste - njak i - de sad od je - dnog do dru - gog,

od je - dnog do dru - gog. Ajd po - go - di pri kom je!

Moj prstenjak ide sad
Od jednog do drugog,
Od jednog do drugog,
Ajd pogodi pri kom je!

Rekvizit za pometanje može biti komadić izgužvanog papira, kamenčić ili kakvo drvce. Odabere se tko će pometati pometač i tko će pogađati gdje je pometač. Ostala djeca sjednu u krug i stave ruke iza leđa. Dijete koje pogađa sjedne u sredinu. Dijete koje pomeće pometač ide od djeteta do djeteta i svakom djetetu prolazi kroz ruke tako da dijete koje pogađa ne vidi kome ga je spustilo. Kad otpjevaju pjesmicu, dijete u sredini pogađa kod koga je pometač. Ako ne pogodi, pogađa ponovo sve dok ne pogodi. Kada pogodi, onaj kod koga je bio pometač pogađa, onaj tko je pogađao ide pometati pometač, a onaj ko je pometao sjedne na mjesto djeteta kod kojeg je pometač nađen.

Igra se mogla igrati i tako da svi stanu u liniju. Dijete koje pogađa stajalo bi u sredini nasuprot liniji. U tom slučaju bi djeca sklopila ruke ispred sebe. Igra se kao i u igri u krugu.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 34.

Ringe raja

RINGE RAJA

Ringe, ringe, ra-ja, puna zdela ja-ja, jaja smo po-je-li, zdelu smo po-tr-li, cifer, klafer, tu!

Ringe, ringe, raja,
Puna zdela jaja,
Jaja smo pojeli,
Zdelu smo potrli,
Cifer, klafer, tu!

Djeca pjevajući šeću po kružnici. Na riječ „tu“ svi čučnu.

Ringe, ringe, raja,
Puna zdela jaja,
Pa su došla deca,
Pa su jaja pojela,
Pa su bila debela.

U ovoj varijanti pjesme djeca čučnu na riječ „debela“.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 35.

Ide majka s kolodvora

IDE MAJKA S KOLODVORA

I - de maj - ka s ko - lo - dvo - ra, di - ja, di - ja, de.

Ide majka s kolodvora, dija, dija, de.
Što će majka s kolodvora, dija, dija, de?
Traži jednu čerku, a dija, dija, de.
Kako će se ona zvati, dija, dija, de?
Nek se zove Marica, a dija, dija, de.
Evo vama Marica, a dija, dija, de.

Brojalicom se odabere tko će biti majka. Majka stane nasuprot liniji i pjevajući: „Ide majka s kolodvora“ kreće se prema liniji. Na riječi: „Dija, dija, de“, vraća se na svoje mjesto. Isto to čine djeca u liniji nasuprot njoj pjevajući: „Što će majka...“ Naizmjenično pjevaju stihove i kreću se jedni prema drugima. Pri stihu: „Nek se zove...“ majka imenuje neko dijete, koje pri posljednjem stihu prelazi u nezjinu liniju. Igra se ponavlja sve dok djeca iz linije ne prijeđu k majci.

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Slika 36.

U podrumu je tama

U PODRUMU JE TAMA

The image shows two staves of musical notation in a 2/4 time signature. The first staff contains the melody for the first line of the song, with lyrics 'U po - dru - mu je ta - ma, a za - što da je sa - ma, dok' written below it. The second staff contains the melody for the second line, with lyrics 'žar - ko sun - ce sja, po - go - di 'ko sam ja!' written below it.

U podrumu je tama,
a zašto da je sama,
dok žarko sunce sja,
pogodi 'ko sam ja!

Napomena. Preuzeto iz knjige LJ. Stanko *Eci, meci, nekaj reci*

Brojalicom se odabere tko će žmiriti. To dijete stoji u sredini kola s povezom oko očiju. Ostala djeca pjevajući hodaju u kolu. Na kraju pjesme dijete u sredini kola prilazi nekom od djece u kolu. Opipavajući dijete do kojeg je došlo pokušava pogoditi tko je to. Ako pogodi, mijenjaju uloge, a ako ne pogodi, ponovno je u sredini kola.

7. ZAKLJUČAK

Glazba od najranije dobi omogućuje djetetu spoznavanje svijeta oko sebe, razvijanje slušne i govorne percepcije, učenje novih vještina, izgrađivanje zajedništva s drugom djecom, poticanje kreativnosti i stvaralaštva. Prvi doticaj s glazbom dijete ima već kao dojenče kada mu majka ili netko njemu blizak pjeva uspavanku te se tako gradi njihov odnos, bude se osjećaji ljubavi i pripadnosti. Zatim se dijete susreće s pjesmama, igrama s pjevanjem i brojalicama. Brojalicu koristi za biranje tko će nešto prvi raditi u igri. Brojalice su djeci poznate od odraslih, od druge djece ili su ih sami izmislili. Igre s pjevanjem najkompleksnije su od navedenog glazbenog stvaralaštva zato što djeca trebaju dobro poznavati pravila igre, trebaju pjevati zadani tekst i uz to izvoditi određeni pokret. Pjesme se najčešće koriste u radu s djecom. Treba paziti na odabir pjesama prilagođenih dječjem glasu, na estetsku vrijednost i na bliskost ili zanimljivost tematike. Upoznavanje djece s glazbom nije samo u njezinoj vrijednosti i dobrobiti koju djeci pruža već i u očuvanju tradicionalnih oblika od zaborava. U prošlosti je glazba, pjevanje i ples djeci bila vrlo česti oblik igre koji su provodili na livadama, pašnjacima ili u dvorištima, a danas djeci nepoznat. Igra je sastavni i osnovni dio svakog djetinjstva, njome djeca istražuju svijet u kojem žive, razvijaju vlastite sposobnosti, kreativnost i maštu. Provođenjem glazbenih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi bogati se njihov rječnik, usavršava pravilna artikulacija riječi, pravilan izgovor riječi i rečenica, usvajanje metra i ritma te akustičke pažnje. Međimurski i vrbovečki kraj vrlo je bogat glazbenim stvaralaštvom za djecu svih uzrasta, vrlo mali dio poznat je i izvodi se s djecom. U svome radu navela sam samo dio zapisanog glazbenog stvaralaštva koji je vrlo vrijedan i dobrim dijelom zaboravljen. Češće zaboravljen je dio iz vrbovečkog kraja zbog toga što je vrlo kasno zapisano i slabo prenošeno novim generacijama.

8. LITERATURA

1. Crnković, M. (1998.). *Hrvatske malešnice, dječje pjesme pučkog izvorišta ili podrijetla*. Školska knjiga.
2. Gospodnetić, H. (2015.). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima, I. dio*. Mali profesor.
3. Gospodnetić, H. (2015.). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima, II. dio*. Mali profesor.
4. Knežević, G. (2012.). *Sad se vidi, sad se zna, hrvatske dječje tradicijske igre s pjevanjem*. Ethno.
5. Knežević, G. (1988.). *Šečem, šečem drotičko*. Kulturno prosvjetni sabor Hrvatske.
6. Knežević, G. (1993.). *Naše kolo veliko, hrvatski dječji folklor, gradivo iz 19. i 20. stoljeća*. Ethno.
7. Kuhač, K. F. (1976.). *Narodni pjev*. Glas Slavonije.
8. Kuhač, K. F. (1909.). *Osobine narodne glazbe naročito hrvatske*. Tisak dioničke tiskare.
9. Marić, LJ., Goran, LJ. (2013.). *Zapjevajmo radosno*. Golden marketing-Tehnička knjiga.
10. Mendeš, B., Marić, LJ., Goran, LJ. (2020.). *Dijete u svijetu igre*. Golden marketing-Tehnička knjiga.
11. Milinović, M. (2015.). *Glazbene igre s pjevanjem. Artos/časopis za znanost, umjetnost i kulturu*. 1-6.
<file:///C:/Users/jagic/OneDrive/Slike/6.%20semestar/Zavr%C5%A1ni%20rad/igre%20s%20pjevanjem%20i%20brojalice.pdf>
12. Novak, N. (2013.). *Međimurje. Istražujemo i stvaramo*, 721, 1-3.
file:///C:/Users/jagic/OneDrive/Slike/6.%20semestar/Zavr%C5%A1ni%20rad/72_DV O 4 Međimurje.pdf
13. Perić-Polonijo, T. (2000.). *Hrvatske narodne uspavanke*. Profil.
14. Peteh, M. (2020.). *Kriš, kraš, Matijaš, U igri zajedno*. Novi redak.
15. Peteh, M., Duš, M. (1982.). *Stihovi za najmlađe, priručnik za odgajatelje u dječjim vrtićima*. Školska knjiga.
16. Peteh, M. (2003.). *Zlatno doba brojalice*, treće izdanje. Alinea.
17. Stanko, Lj. (2021.). *Eci, meci, nekaj reci, dječje igre vrbovečkog kraja*. HKUD Petar Zrinski

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.